

B

EXAMENVRAGEN

LEREN OORDELEN OVER HET VERLEDEN

Was de Opstand gerechtvaardigd?

BRON 19 Een Azteek beschrijft in 1519 hoe Spaanse soldaten een bloedbad aanrichtten.

Zo vierden zij de eerste dag van het feest. Op de tweede dag begonnen ze weer met zingen, maar zonder waarschuwing werden zij allen gedood. De dansers en zangers waren volledig ongewapend. (...) De Spanjaarden vielen eerst de muzikanten aan, op hun handen en gezichten inhakkend tot zij hen hadden vermoord. Ook de zangers, en zelfs de toeschouwers, werden gedood. (...) Maar op de volgende dag vielen wij hen met ons allen aan, en dat was het begin van de oorlog.

Wanneer je deze bron leest, zul je waarschijnlijk gelijk een mening hebben over de gewelddadige aanval van de Spanjaarden op de ongewapende Azteken. Maar wanneer jij niet hier en nu in Nederland zou leven, maar in de 16e eeuw in Spanje, dan zou je tegen deze gebeurtenis heel anders aangekeken hebben. Jouw mening is dus afhankelijk van de plaats waar je woont en de tijd waarin je leeft. In elk gebied en in elke tijd hebben mensen weer andere ideeën over wat goed is en wat slecht. Het is belangrijk om hiermee rekening te houden wanneer je zelf een **oordeel** vormt over het verleden, of een mening van mensen uit het verleden leest.

BRON 20 Pieter Bor beschreef in *Nederlandse oorloghen en beroerten ende borgelijcke oneerlicheyden* de geschiedenis van de Opstand tussen 1595 en 1600.

God heeft deze prins verwekt om weerstand te bieden aan de tirannie van de Spaanse koning en om deze landen en hun inwoners door zijn goddelijke hulp te beschermen. Vanaf zijn jeugd is hij de godsdienst gunstig gezind geweest, heeft hij een afkeer gehad van wrede daden. De excessen begaan tegen geestelijken, papen en monniken zijn door hem bestraft. Hij is op het gebied van de godsdienst gematigd geweest. Gewetens en geloofsdwang heeft hij verfoeid. Alleen de Roomschen kon hij na de afval van de graaf Rennenberg nooit meer vertrouwen, omdat toen onweerlegbaar bleek, dat zij zich bij ede meer aan de Paus en zijn godsdienst dan aan hun vaderland gebonden hielden.

BRON 21 De Spaanse geschiedschrijver Don Bernardino de Mendoza in 1590 over de Nederlandse Opstand.

Nadat de hertog van Alva de legers van de opstandelingen had verdreven, keerde hij naar Brussel terug (in 1569), en begon hij al zijn aandacht te geven aan de juiste bestuursregeling en de administratie van het land. Hij riep de Staten-Generaal bijeen en verzocht met het oog op de buitengewone uitgaven, die nodig waren geweest voor de verdediging van het katholieke geloof en het behoud van de orde en de vrede in de Nederlanden, een bijzondere schatting op te brengen. De Staten-Generaal deden dit. Er kwam weer rust en vrede in de Nederlanden.

De opstandelingen die voortvluchtig waren en in Engeland, Frankrijk, Duitsland en elders vertoefden, zaten inmiddels niet stil. Zij stookten hun landgenoten op de opstand te hernieuwen. (...) Het is een bekend feit dat de Nederlanders vaak meer overtuigd zijn van de waarheid van wat hun is gezegd dan van wat zij met eigen ogen hebben gezien.

BRON 23 De historicus Van Deursen over de Nederlandse Opstand.

Voorgaande generaties van historici hebben zich tevredengesteld met eenzijdige interpretaties: voor sommigen was de godsdienstijver van de calvinisten doorslaggevend, voor anderen het zelfbewustzijn van de inheemse adel, de gematigdheid van de gewone katholieken, de proletarisering van de ambachtslieden, of de vrijheidsdrang van de Nederlanders. Allen hadden zij een authentiek stukje van de legpuzzel beet, maar niet het totale beeld.

Beantwoord de volgende vraag.

- In deze opdracht ga je verschillende bronnen lezen over de Opstand. Was de opstand van de Nederlanders tegen hun landsheer Filips II gerechtvaardigd? Die vraag staat in deze opdracht

TIJDVAKKEN EN CHRONOLOGIE LEREN GEBRUIKEN

De indeling van de geschiedenis in tijdvakken en perioden

Op school wordt het verleden verdeeld in tien **tijdvakken**. Je hebt er nu vijf behandeld. Je kunt de geschiedenis ook op andere manieren indelen. Hoe je tijdvakken afbakt, het begin en einde van een periode vaststelt en welke jaartallen daarbij horen, zijn allemaal kwesties van **chronologie**. De 'klassieke periode-indeling' verdeelt de geschiedenis in de Prehistorie, de Oudheid, de Middeleeuwen, de Vroegmoderne Tijd en de Moderne Tijd. Hoe verhouden deze twee indelingen zich tot elkaar? Daarover gaat de volgende opdracht.

Beantwoord de volgende vraag.

- Welke tijdvakken passen bij de klassieke perioden? Neem het schema hieronder over en vul achter 'Tijd van' het juiste tijdvak in.
 - Vul tussen haakjes de juiste jaartallen in.

KLASSIEKE PERIODE	TIJDVAK
PREHISTORIE (... - ...)	• TIJD VAN ... (... - ...)
oudheid (... - ...)	• TIJD VAN ... (... - ...)
MIDDELEEUVEN (... - ...)	• TIJD VAN ... (... - ...)
	• TIJD VAN ... (... - ...)
VROEGMODERNE TIJD (... - ...)	• TIJD VAN ... (... - ...)
	• TIJD VAN ... (... - ...)
	• TIJD VAN ... (... - ...)
MODERNE TIJD (... - ...)	• TIJD VAN ... (... - ...)
	• TIJD VAN ... (... - ...)
	• TIJD VAN ... (... - ...)

centraal. Je vergelijkt meningen van schrijvers uit verschillende landen en tijden met elkaar. Zo zie je hoe de plaats en de tijd waarin iemand leeft, zijn mening beïnvloedt. Uiteindelijk geef je zelf je mening over de Opstand.

- Lees WB bron 20 t/m 23. Beantwoord bij elke bron de volgende vraag: was de Nederlandse Opstand volgens de schrijver gerechtvaardigd?
- Probeer een verklaring te vinden voor de mening van de verschillende auteurs. Houd daarbij rekening met de plaats waar zij woonden en de tijd waarin zij leefden.
- Wat is nu jouw mening? Vind jij de opstand van de Nederlanders tegen hun vorst gerechtvaardigd? Onderbouw je antwoord.
- Leg uit op welke manier de factoren plaats en tijd van invloed zijn op jouw mening.

- Maak een tijdskalk van de eerste vijf tijdvakken. Plaats de volgende gebeurtenissen in het juiste tijdvak op de tijdskalk.

- Amerika wordt ontdekt.
- De islam ontstaat.
- Boeren zijn horigen.
- Het Romeinse Rijk breidt zich uit naar het zuiden van Nederland.
- De Nederlandse Opstand breekt uit.
- De landbouw wordt uitgevonden.
- Het christendom verspreidt zich over Europa.
- Er worden kruistochten georganiseerd.
- Het ontstaan van de Atheense democratie.
- De Renaissance begint.
- Het christendom ontstaat.
- De eerste steden worden gesticht.
- Het protestantisme ontstaat.

- De klassieke periode-indeling en de indeling in tijdvakken zijn niet toevallig gekozen.

Historici vinden dat de Europese samenleving zo sterk veranderde, dat er een nieuwe tijd aanbrak. Wat waren dit voor veranderingen? Bepaal voor elke klassieke periode welke veranderingen er plaatsvonden, waardoor men vindt dat er een nieuwe periode begon.